

Türkiye'de Tarım Sigortaları ve Tarımsal Risk Alanında Yapılan Araştırmaların Kuramsal Analizi (1994-2020)

Mustafa AKGÜN *¹

¹ Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Bölümü, Ankara
* akgun.mustafa@tarimorman.gov.tr (Sorumlu Yazar)

Özet

Bu çalışmada 1994-2020 yılları arasında Türkiye'de tarım sigortaları ve tarımsal risk konuları üzerine yapılmış; ulusal ve uluslararası dergilerde yayınlanmış makaleler, yüksek lisans/doktora çalışmaları ve kongre/sempozyum bildirilerinin bibliyografik incelemesi yer almaktadır. Bibliyografya, belli bir konuda yazılmış eserleri inceleyen bilim dalıdır. Tarım sigortası ve tarımsal risk alanında 36'sı genel kapsamlı, 38'i bitkisel ürün sigortası, 9'u hayvan hayat sigortası ve 2'si su ürünleri sigortası konusunda yapılan çalışmalar olmak üzere toplamda 85 adet çalışmaya ait tanımlayıcı istatistiksel bilgiler verilmiştir. Sonuç olarak yapılan bu derlemenin tarım sigortaları ve tarımsal risk konuları üzerinde çalışma yapacak araştırmacılara ve okuyuculara veri sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarım sigortası, tarımsal risk, tarım, Türkiye

Theoretical Analysis of Agricultural Insurance and Agricultural Risk Studies in Turkey (1994-2020)

Abstract

This study examines a bibliographic review of articles published in national and international journals, master's/PhD studies, and congress/symposium papers on agricultural insurance and agricultural risk issues in Turkey between 1994 and 2020. The bibliography is the branch of science that examines studies written on a particular subject. In total, 85 studies were given descriptive statistics in agricultural insurance and agricultural risk, including 36 general comprehensives, 38 herbal product insurance, 9 animal life insurance, and 2 aquaculture insurance studies. As a result, it is thought that this review will provide data to researchers and readers who will study agricultural insurances and agricultural risk issues.

Keywords: Agricultural insurance, agricultural risk, agriculture, Turkey

1. GİRİŞ

Tarım sektörü insanların beslenme ihtiyacını karşılaması, yine bu alanda istihdam yaratması, birçok sektöre ham madde sağlaması, ülke kalkınmasına ve milli gelire katkısı açısından önemli bir sektördür. Fakat tarım sektörü doğa şartlarına bağlı olarak üretim yapılması sebebiyle de dünyanın her yerinde hassas ve stratejik bir sektör olarak belirlenmektedir (İşbeceren ve Gürel, 2018).

Artan ülke nüfusunun dengeli ve yeterli beslenmesinde de tarım sektörünün gelişiminin önemi büyüktür. Bitkisel ve hayvansal üretimin ekonomik, biyolojik ve stratejik özelliği, yaşanan Covid-19 salgını dolayısıyla bir kez daha öne çıkmış ve önemi net bir şekilde anlaşılmıştır. Ancak, tarımsal üretimin sürdürülebilir olması için bir takım risk ve belirsizliklere karşı önlem alınması günümüzde bir zorunluluk haline gelmiştir (Mat ve ark, 2020).

Tarımsal üretimi baştan sona olumsuz etkileyen don, dolu, kuraklık, sel, deprem, fırtına ve benzeri doğal afetler (Kabaoğlu ve Birinci, 2019) ve hayvansal üretimde hayvan hastalıkları, verim kayıpları ve ölüm nedeniyle üreticilerin ekonomik gelirlerinde önemli kayıplar yaşanmakta ve üretimin sürdürülmesi kesintiye uğramaktadır (Mat ve ark, 2020).

Sigorta kavramının en basit ifadesi; "bireylerin ve işletmelerin, gelecekte karşılaşılabilecekleri olası risklerin olumsuz sonuçlarını ortadan kaldırmak ya da azaltmak amacıyla oluşturulmuş bir risk yönetim sistemi" şeklindedir (Keskinçelik ve Alemdar, 2013). Tarım sigortaları ise üreticilerin, öngöremedikleri risklerle karşılaştıklarında, üretim istikrarını ve bu riskten doğan zararını karşılayarak gelir istikrarını sağlamaktır. Bunun yanında tarım sigortaları, tarımsal üretimde kullanılan girdilerin iste-

nilen seviyede kullanılmasında da düzenleyici ve zorlayıcı bir unsurdur (Yavuz, 2010).

Dünyada ilk tarımsal sigorta uygulamaları (1770-1800 yılları arasında) Avrupa’da başlamıştır. Hayvan sigortaları ilk kez İrlanda’da başlarken bitkisel üretim sigortası adı altında dolu ve yangın sigortaları da Almanya’da yapılmıştır. Kapsamlı tarım sigortaları daha sonra diğer Avrupa ülkeleri, ABD ve Japonya’da uygulanmaya başlamıştır (Dinler, 2004). Türkiye’de tarım sigortası uygulamaları, 1957 yılında özel sigorta şirketlerinin sadece bitkisel ürün için uyguladığı dolu riskine karşı yapılmaya başlamıştır. Bitkisel ürün sigortasından sonra 1960 yılında hayvan sigortası, 1984 yılında kümes hayvanları sigortası, 1990 yılında su ürünleri sigortaları ve 1991 yılında üzüm bağları için don sigortası yapılmaya başlanmıştır. Fakat etkili bir teşvik sistemi ve bağımsız bir yasal zeminin oluşturulmaması nedeniyle bu uygulamalar kısa sürede başarısız olmuştur. Bu nedenle tarımsal sigortacılık alanındaki boşluğu doldurmak üzere yapılan çalışmalar sonucunda, 21/06/2005 tarihinde, 5363 sayılı “Tarım Sigortaları Kanunu” Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (Anonim, 2017).

Bibliyografya çalışmalarının genellikle eğitim bilimleri, fen-edebiyat ve tarih alanlarında yapıldığı görülürken, tarımsal alanda yapılan çalışmaların sayısı oldukça azdır. Türkiye’de tarımsal alanda yapılan bibliyografya çalışmaları incelendiğinde; Bayav ve Karlı (2020)’nin, Türkiye’de tarım sektöründe yapılan etkinlik çalışmalarını, Besimoğlu (2015)’nin, Türkiye’deki Ziraat Fakültelerinin tarımsal araştırma eğilimlerini, Yanmaz ve Beşirli (2009)’nin, Türkiye’de organik tarım araştırmalarını inceledikleri görülürken, tarım sigortaları ve tarımsal risk ile ilgili bibliyografya çalışmasına rastlanılmamıştır.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de 1994-2020 yılları arasında, tarım sigortaları ve tarımsal risk konularında yayımlanmış olan çalışmalarını bir araya getirerek bu konuda çalışacak araştırmacılara ve okuyuculara veri sağlayacak bir bibliyografya ortaya çıkarmaktır. Çalışmada bitkisel, hayvansal, su ürünleri ve genel tarım sigortalarını kapsayan 85 adet yayına ait değerlendirmeler yapılmıştır. Yapılan taramalar neticesinde gözden kaçırılan veya erişilemeyen yayınların olabileceği gerçeği de göz önünde bulundurularak; erişim sağlanan bütün yayınlar bibliyografyada listelenmiş olup, istatistiklerin tamamı bibliyografyada yer alan çalışmalara aittir.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

Çalışmanın materyalini ikincil veriler oluşturmuştur. Türkiye’de tarım sigortaları ve tarımsal risk konularında yayımlanmış olan 85 adet yayın ve daha önce bu konularda yapılan araştırmalardan yararlanılmıştır. Çalışmada YÖK Ulusal Tez Merkezi, Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarımsal Araştırma-

lar ve Politikalar Genel Müdürlüğü veri tabanı, Der-giPark, Ulakbim, Google Akademik ve ResearchGate veri tabanı kullanılmıştır. Bu veri tabanlarında “Tarım Sigortası”, “Tarımsal Ürün Sigortası”, “Bitkisel Ürün Sigortası”, “Hayvan Hayat Sigortası” ve “Tarımsal Risk” anahtar kelimeleriyle arama yapılmış ve amaca uygun çalışmalar kullanılmıştır. Yapılan taramalar sonucunda ulaşılan 85 adet çalışma, tanımlayıcı istatistikler kullanılarak değerlendirilmiştir. Ayrıca çalışmada anlaşılabilirliği ve akılda kalıcılığı kolaylaştırmak amacıyla görsel haritalar ve grafiklerden faydalanılmıştır.

3. BULGULAR

Türkiye’de tarım sigortaları ve tarımsal risk üzerine yapılmış 85 adet çalışmanın bilgileri genel, bitkisel, hayvansal ve su ürünleri konularına göre ayrılarak listelenmiştir. Ayrıca her listenin altında konusuna göre çalışmaların yoğunlaştığı illerin harita üzerinde gösterimi yer almaktadır. 1994-2020 yılları arasında tarım sigortaları ve tarımsal risk üzerine yapılan 85 adet çalışma incelendiğinde, Türkiye’nin hemen hemen her bölgesinde en az bir çalışma yürütüldüğü görülmektedir (Şekil 1).

Şekil 1. Türkiye’de tarım sigortaları ve tarımsal risk çalışmalarının yoğunlaştığı iller

Figure 1. Provinces where agricultural insurances and agricultural risk researchers are carried out in Turkey

3.1 Türkiye’de Tarım Sigortaları ve Tarımsal Risk Çalışmalarının Bibliyografyası

3.1.1 Tarım Sigortası Alanında Yapılan Genel Kapsamlı Çalışmalar

- (1) Aktaş, A. (2019). Tarım Sigortasında Riske Maruz Değer’in Kullanımı ve Türkiye Üzerine Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- (2) Alay, Ö. (2012). Kastamonu İli Tarım Kredi Kooperatiflerinde Tarım Sigortaları Uygulamalarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- (3) Alp, A. (2016). Devlet Destekli Bitkisel Ürün Sigortası. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- (4) Barış, Ö. (2007). Türkiye’de ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Risk Yönetimi ve Tarım Sigortalarının AB’ne Uyumu Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- (5) Baylan, G. (2017). Türkiye’de Tarım Sigortacılığının Gelişimi ve Yarattığı Etkiler. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- (6) Bayramoğlu, Z., Kaya, S., ve Karakayacı, Z. (2013). Tarım İşletmelerinde Risk Kaynakları ve Risk Yönetim Stratejilerinin Belirlenmesi; Çumra İlçesi Örneği. Selçuk Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi, 27(1), 46-54.
- (7) Birinci, A., ve Tümer, E. İ. (2004). Erzurum Merkez İlçe Köylerindeki Çiftçilerin Tarım Sigortası ile İlgili Eğilimlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi 16-18 Eylül 2004, Tokat.
- (8) Demirbilek, İ., ve Özel, T. (2019). Türkiye’de Devlet Destekli Tarım Sigortaları: Örnek Uygulamalar. Researches in Economics, Econometrics ve Finance, 1(23), 47-58.
- (9) Doğan, R. (2012). Türkiye’de ve Avrupa’da Tarım Sigortaları Uygulamaları. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- (10) Durgut, İ., ve Dumanoğlu, P. (2016). Türkiye’de Tarım Sigortalarına Devlet Desteğinin Etkileri. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 6(1), 94-99.
- (11) Gül Yavuz, G. (2010). Polatlı İlçesinde Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırmaya Karar Verme Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- (12) Güler, A. (2016). İslam Hukuku Açısından Tarım Sigortası. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- (13) Güngör, M. (2006). Türkiye’de Tarım Sigortası Uygulamaları ve Devlet Destekli Tarım Sigortası. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.
- (14) Işık, M., ve Kan, A. (2007). Türkiye’de Zorunlu Tarım Sigortalarının Uygulanabilirliği. Sosyo Ekonomi Dergisi, 2007-2(070202).
- (15) İkikat Tümer, E., ve Birinci, A. (2013). TRA I Bölgesindeki Çiftçilerin Riske Karşı Tutumları Açısından Sosyo-Ekonomik Özellikleri. Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi, 7, 55-66.
- (16) İsel, M. (2010). AB Ortaklık Sürecinde Türkiye’nin Tarım Politikaları ve Buna Bağlı Olarak Değişen Tarım Sigortalarının (TARSİM) İncelenip Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- (17) İşbeceren, V. (2018). Tekirdağ İli Süleymanpaşa İlçesi Ziraat Odasına Üye Çiftçilerin Tarım Sigortasına Olan Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- (18) Keskinliç, K., ve Alemdar, T. (2013). Tarım Sigortacılığı; Dünya ve Türkiye’deki Uygulamaların Değerlendirilmesi. Çukurova Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi, 29(3).
- (19) Kipkemoi, B. K. (2016). Eliciting Attitude of Farmers Towards Agricultural Insurance and Willingness To Pay in Çarşamba District Of Samsun, Turkey. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- (20) Kızılarşlan, N., Gürler, Z., ve Tanrıvermiş, H. (1994). Türkiye’de Tarım Sigortaları Uygulaması ve 1981-1993 Dönemindeki Gelişmelerin Analizi. Türkiye I. Tarım Ekonomisi Kongresi 8-9 Eylül 1994, İzmir.
- (21) Perçin, E. (2011). Geleneksel Tarım Sigortaları ile Devlet Destekli Tarım Sigortaları Uygulamalarının Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- (22) Sümer, G., ve Polat, Y. (2016). Dünyada Tarım Sigortaları Uygulamaları ve TARSİM. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18 (1), 236-263.
- (23) Tan, S., Everest, B., ve Özen, A. (2012). Üreticilerin Tarım Sigortası Konusunda Talep ve Eğilimlerinin İncelenmesi: Çanakkale İli Lapseki İlçesi Örneği. 10. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 5-7 Eylül 2012, Konya.
- (24) Tanrıöven, C., ve Gürbüzler, I. (2014). Dünyada Mikro Sigorta Uygulamalarının Karşılaştırılması ve Türkiye’de Uygulanabilirliği. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17(2).
- (25) Terin, M., Yıldırım, İ., ve Aksoy, A. (2016). Devlet Destekli Tarım Sigortası Uygulama Sonuçları Üzerine Bir Çalışma: Van İli Örneği. XII. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 25-27 Mayıs 2016, Isparta.
- (26) Tufan, H. (2020). Kooperatifçilik ve Tarım Sigortası. Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin Tarım Sigortası Hizmetlerinin Değerlendirilmesi; Aydın İlinde Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- (27) Vuruş Akçaöz, H., ve Özkan, B. (2002). Tarımsal Üretimde Karşılaşılan Riskler ve Uygulanabilecek Stratejiler. Türkiye V. Tarım Ekonomisi Kongresi 18-20 Eylül 2002, Erzurum.

(28) Yaman, İ. (1995). Tarım Ürün Sigortaları Gelişimi ve Uygulamalarının Önemi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.

(29) Yazgı, F. E. (2017). Türkiye’de Tarım Sigortası Uygulamaları, Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Alternatif Model Arayışı. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

(30) Yekan, M. B. (2012). Türkiye’de Tarım Sigortası Uygulamasının Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.

(31) Çekici, E. (2009). Küresel Isınma ve İklim Değişikliğinin Türkiye’de Tarım Sigortalarına Etkisi. Öneri Dergisi, 8(32), 105-111. doi:10.14783/maruner1.696145

(32) Çiftiyıldız, K., ve İsel, M. (2020). Türkiye’de Tarım Sigortalarının Gelişimi, TARSİM’e Geçiş Süreci ve Sigorta Sektörü İşgücü ve İstihdamı Açısından Değerlendirilmesi. ETÜ Sentez İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 1(1), 105-119. doi:10.47358/sentez.2020.6

(33) Çiftçi, T. (2014). Tarım Sigortalarının Devlet Tarafından Desteklenmesi ve Tarım Sigortaları Havuzu Sistemi. Ankara Barosu Dergisi, 4.

(34) Özeş Özgür, R. (2019). Türkiye’de Tarım Sektörü Sigorta Sistemi: Problemler ve Çözüm Önerileri. Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi, 2(2), 104-117. doi:10.32951/mufider.594826

(35) Ünal, H. (2017). Çiftçilerin Tarım Sigortası Yaptırma Kararlarına Etki Eden Faktörler: Adana İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.

(36) Şahin, A., ve Miran, B. (2010). Risk Koşullarında Tarım İşletmelerinin Planlanması: Oyun Teorisi Yaklaşımı. Hayvansal Üretim Dergisi, 51(1), 31-39.

Tarım sigortası alanında yapılan genel kapsamlı çalışmaların belirli illerde yoğunlaştığı görülmektedir (Şekil 2). Toplamda 36 çalışmanın 23’ü Türkiye

Şekil 2. Türkiye’de genel kapsamlı çalışmaların yoğunlaştığı iller

Figure 2. Provinces where general comprehensive researchers are carried out in Turkey

genelini kapsayan araştırma, 2’si Adana ilini, 2’si Erzurum ilini ve 1’er çalışmanın da diğer illerin özelinde ele alındığı belirlenmiştir

3.1.2 Bitkisel Üretim Alanında Tarım Sigortası Konulu Çalışmalar

(37) Akçaöz, H., Özkan, B., ve Kızılay, H. (2006). Antalya İlinde Tarımsal Üretimde Risk Yönetimi ve Tarım Sigortası Uygulamaları. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 3(6).

(38) Akçaöz, H., Özkan, B., Karadeniz, C. F., ve Ferit, C. (2006). Tarımsal Üretimde Risk Kaynakları ve Risk Stratejileri: Antalya İli Örneği. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19(5), 2³-97.

(39) Aslan, A., Atay, S., ve Paksoy, M. (2012). Malatya İlinde Bitkisel Ürün Sigortaları Uygulamalarına Çiftçilerin Yaklaşımı. *X. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 5-7 Eylül 2012, Konya*.

(40) Aydın, B., Özkan, E., Hurma, H., ve Yılmaz, F. (2016). Kırklareli ve Edirne İllerinde Üreticilerin Ürün Sigortası Uygulamalarına Yaklaşımı. *Derim Dergisi*, 33(2), 249-262. doi:10.16882/derim.2016.267910

(41) Bal, D. Ç. (2018). Trakya Bölgesinde Bitkisel Üretim Yapan Tarım İşletmelerinin Risk Kaynakları ve Risk Yönetim Stratejilerinin Değerlendirilmesi. *Doktora Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ*.

(42) Cangı, S. Ö., Cangı, R., ve Oruç, E. (2017). Salamurluk Asma Yaprak Üreticilerinin Tarım Sigortasına Yaklaşımları: Tokat İli Örneği. *Türk Tarım-Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 5(56), 5⁰ 84-1650.

(43) Çalışkan, R. (2019). Antalya İlinde Son 10 Yılda Doğal Afetlerden Zarar Gören Bitkisel Üretim Yapılarının Yapısal Yönden Etkisinin İncelenmesi ve Tarım Sigortası Destek Durumlarının Belirlenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Antalya*.

(44) Çukur, F., ve Saner, G. (2008). Malatya İli Kayısı Üretiminde Riskin Ölçülmesi ve Riske Karşı Oluşturulabilecek Stratejiler. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 46(5), 77-42.

(45) Çukur, F., Saner, G., Çukur, T., ve Uçar, K. (2008). Malatya İlinde Kayısı Üreticilerinin Riskin Transferinde Tarım Sigortasına Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: Doğanşehir İlçesi Polatdere Köyü Örneği. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 45(2), 103-111.

(46) Erdal, G., Erdal, H., ve Gürkan, M. (2013). Türkiye’de Uygulanan Tarımsal Desteklerin Üretici Açısından Değerlendirilmesi (Kahramanmaraş İli Örneği). *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 3(6), 3⁶-98.

(47) Ertan, A., ve Gök, M. (2012). Eğirdir İlçesi

Tarım Üreticilerinin Tarım Sigortası Yaptırmaya Karar Verme Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi. *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(5).

(48) hayra, O. (2019). Çiftçilerin Tarım Sigortası Yaptırma Kararlarını Etkileyen Faktörlerin Analizi: Mersin İli Mut İlçesi Kayısı Üreticileri Üzerine Bir Araştırma. *Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale*.

(49) Hayran, S., Berk, A., ve İmamoğlu, H. (2020). Yem Bitkisi Üreticilerinin Tarım Sigortası Yaptırma Kararlarına Etki Eden Faktörler: Balıkesir İli Örneği. *Ziraat Mühendisliği Dergisi*, (369), 22-29. doi:10.33724/zm.691105

(50) İkikat Tümer, E., Birinci, A., & Miran, B. (2010). Çiftçilerin Sel ve Kuraklık Sigortası Yaptırma İsteğini Etkileyen Faktörlerin Analizi: TRA I Bölgesi Örneği. *Türkiye IX. Tarım Ekonomisi Kongresi*, 22-24 Eylül, Şanlıurfa.

(51) İkikat Tümer, E. (2011). Bitkisel Ürün Sigortası Yaptırma İsteğinin Belirlenmesi: Tokat İli Örneği. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 42(6), 153-157.

(52) İkikat Tümer, E., Ağır, H. B., ve Uslu, Z. (2019). Çiftçilerin Tarım Sigortası Yaptırma İstekliliği: Konya İli Örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi*, 22(4), 571-576. doi:10.18016/ksutarimdog.vi.513366

(53) İkikat Tümer, E., ve Birinci, A. (2020). TRA I Bölgesinde Bitkisel Üretimi Etkileyen Risk Kaynakları ve Stratejileri. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi*, 7(4), 997-1009. doi:10.30910/turkjans.713272

(54) İrven, P. (2019). Şanlıurfa İlinde Antepfıstığı Üretiminde Tarım Sigortası Yapılmasını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Şanlıurfa*.

(55) Kabaoğlu, H. (2017). Fındık Üreticilerinin Tarım Sigortası Yaptırmaya Karar Verme Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi: Düzce İli Örneği. *Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum*.

(56) Kabaoğlu, H., ve Birinci, A. (2019). Fındık Üreticilerinin Tarım Sigortasına Olan Yaklaşımları ve Geleceğe Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi: Düzce İli Örneği. *Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(3), 1719-1728. doi:10.21597/jist.547884

(57) Kabaoğlu, H., ve Birinci, A. (2019). Fındık Üretimi Yapan İşletmelerin Tarım Sigortası Yaptırmaya Karar Verme Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Logit Regresyon Analizi ile Tahminlemesi: Düzce İli Örneği. *Turkish Journal of Agriculture-Food Science and Technology*, 7(7), 1052-1061. doi:10.24925/turjaf.v7i7.1052-1061.2549

(58) Karamürsel, D., Emre, M., Öztürk, F. P., Sarısu, H. C., Karamürsel, Ö. F., Emre, R. A., Öztürk, G., Altıntaş A. (2014). Isparta İlinde Üreticilerin Bitkisel Ürün Sigortası Uygulamalarına Yaklaşımı. *XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi*, 3-5 Eylül, Samsun.

(59) Kızıloğlu, R. (2017). Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırmaya Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi Konya İli Akşehir İlçesi Örneği. *Alinteri Ziraat Bilimler Dergisi*, 32(1), 19-26. doi:10.28955/alinterizbd.293243

(60) Mancı, A. R., ve Eren, M. E. (2017). Harran Ovası Tarımsal İşletmelerinde Risk Analizi. *Harran Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi*, 21(8), 89⁰-465.

(61) Nalinci, S. (2018). Amasya İlindeki Üreticilerin Riske Karşı Tutumları ve Tarım Sigortası Karar Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi. *Doktora Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tokat*.

(62) Nalinci, S., ve Kızılaslan, H. (2019). Amasya İlindeki Üreticilerin Riske Karşı Tutumları ve Tarım Sigortası Karar Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 8(6), 3²-112.

(63) Naseri, Z., ve Saner, G. (2017). Uşak İlinde Buğday Üreticilerinin Olası Kuraklık Sigortasını Benimsemesinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi. *IV. IBANESS Kongreler Serisi 08-09 Nisan 2017, Russe / Bulgaristan*.

(64) Pezikoğlu, F., Ergun, M. E., Öztürk, M., Altıntaş, A., ve Uçar, M. (2012). Bursa İlinde Bitkisel Ürün Sigortası Uygulamalarına Yönelik Çiftçi Yaklaşımı. *X. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 1-7 Eylül 2012, Konya*.

(65) Sayın, B., Çelikyurt, M. A., ve Kaya, N. (2014). Üretici Gözüyle Tarım Sigortası Uygulamaları: Antalya Örneği. *XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 9-5 Eylül, Samsun*.

(66) Sıray, E., Göğüs, A., Özdemir, F., Sayılı, M., Altıntaş, A., ve Altıntaş, G. (2015). Fındık Yetiştiren Üreticilerin Bitkisel Ürün Sigortası Uygulamalarına Yönelik Yaklaşımı: Ordu ve Trabzon İlleri Örneği. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 21(5), 6¹-38.

(67) Şahin, A., ve Miran, B. (2007). Çiftçi Algılarına Göre Bitkisel Ürünlerin Risk Haritası: Bayındır İlçesi Örneği. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 44(7), 9³-74.

(68) Şahin, Ş., Karabey, U., Bulut Karageyik, B., Nevruz, E., ve Yıldırak, K. (2016). Türkiye'de Buğday Bitkisel Ürün Sigortası için Aktüeryal Prim Hesabı. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 22(6), 7¹-47.

(69) Taşçı, R., Karabak, S., Demirtaş, R., ve Gülçubuk, B. (2014). Ankara, Çorum ve Kayseri İllerinde Çiftçilerin Risk Yönetimi ve Tarım Sigortası Uygulamaları. *XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 9-5*

Eylül 2014, Samsun.

(70) Tekin, A. (2019). Denizli İli Çivril İlçesinde Elma Üretimi Yapan Tarım İşletmelerinde Tarım Sigortası Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Isparta.*

(71) Terin, M., ve Aksoy, A. (2015). Devlet Destekli Bitkisel Ürün Sigortası Uygulama Sonuçları Üzerine Bir Araştırma: Ortadoğu Anadolu (TRB) Bölgesi Örneği. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 3(6), 79-43.*

(72) Tufan, H., Pahsa, S., Işık, B., Bağcı, E., Demir, F., ve Akın, T. (2019). Türkiye'de Tarım Sigortaları: Aydın İlindeki Üreticilerin Tarım Sigortası Bilinci. *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi, 4(5).*

(73) Uysal, Ş. (2015). Bitkisel Üretim İşletmelerinde Ürün Sigortaları, Üreticilerin Sisteme İlişkin Tutumları Üzerine Manisa İlinde Bir Araştırma. *71. Üretim Araştırmaları Sempozyumu 14-16 Ekim 2015, İzmir.*

(74) Yazgı, F. E., ve Olhan, E. (2018). Türkiye Tarım Sigortası Sisteminde Görülen Sorunlar ve Alternatif model Arayışı. *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 7³-45.* doi:10.25308/aduziraat.341134

Tarım sigortası ve tarımsal risk konulu bitkisel üretim alanında yapılan çalışmaların, Türkiye'nin orta ve kıyı bölgelerinde daha yoğun olduğu görülmektedir (Şekil 3). Toplamda 38 araştırmanın 4'ünün Antalya ilinde, 3'ünün Düzce ilinde çalışıldığı, 2'ser araştırmanın Amasya, Edirne, Kırıkkale, Konya, Malatya, Şanlıurfa, Tekirdağ, Tokat illerinde ve 1'er araştırmanın diğer illerde yürütüldüğü be-

Şekil 3. Türkiye'de bitkisel üretim sigortası konulu çalışmaların yoğunlaştığı iller

Figure 3. Provinces where plant production insurance researchers are carried out in Turkey

lirlenmiştir.

Bitkisel üretim alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde, bazı illerde ürün odaklı tarım sigortası ve tarımsal risk çalışmalarının da yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar; Ordu, Trabzon ve Düzce ille-

rinde fındık, Uşak ilinde buğday, Şanlıurfa ilinde antepfıstığı, Denizli ilinde elma, Mersin ve Malatya illerinde kayısı türü özelinde çalışmalar yapılmıştır. Özellikle meyvecilik konusunda kayısı (Çukur ve Saner, 2008 ve Gür, 2019) ve elma (Tekin, 2019) türünde yapılan çalışmalarda, tarım sigortasının yetiştirme ve doğal afetler sürecinde ne derecede önemli ve gerekli olduğu belirtilmiştir.

3.1.3 Hayvan Hayat Sigortası Konulu Çalışmalar

(75) Göktürk, E. İ., ve Yalçınkaya, H. S. (2016). Kazakistan'ın Hayvansal Gıda Üretimindeki Riskler ve Risk Yönetimi. *Eurasian Academy of Sciences Eurasian Business ve Economics Journal, 7, 0⁵-85.*

(76) Gökçe, R. (1996). Hayvancılıkta Sigorta Uygulamaları ve Bu Uygulamalarda Devletin Rolü. *Lalahan Hayvancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi, 36(5), 118-123.*

(77) İkikat Tümer, E., ve Birinci, A. (2011). Hayvancılık İşletmelerinde Süt Maliyetine Etki Eden Faktörlerin Analizi: Tokat İli Örneği. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 42(5), 79-39.*

(78) İkikat Tümer, E., ve Kumbasaroğlu, H. (2008). Tokat İli Turhal İlçesinde Hayvan Sigortası Yaptıran ve Yaptırmayan İşletmelerde İnek Sütü Maliyetlerinin Hesaplanması. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 39(6), 5²¹-194.*

(79) Kaygısız, A., ve Harmandar, A. (2018). Kahramanmaraş ilindeki İki Özel İşletmede kültür Irkı Sığırların Adaptasyon Düzeylerinin Sigorta Hasar Tazminatı Alma Kriteri Bakımından Karşılaştırılması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Doğa Bilimleri Dergisi, 21(2), 216-219.* doi:10.18016/ksudobil.307030

(80) Koşum, S., ve Kaygısız, A. (2019). Malatya İlindeki Siyah Alaca, Simental ve Esmer Irkı Sığırların Hasar Kapsamında Sigortadan Hasar Alma Tazminatları Bakımından Karşılaştırılması. *Harran Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi, 23(4), 422-431.* doi:10.29050/harranziraat.594988

(81) Mat, B., Çevrimli, M. B., Tekindal, M. A., ve Günlü, A. (2020). Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvancılık İşletmelerinin Hayvan Hayat Sigortası Yaptırmalarına Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi. *Eurasian Journal of Veterinary Sciences, 36(4), 287-297.* doi:10.15312/eurasianjvetsci.2020.310

(82) Çevrimli, M. B., ve Sakarya, E. (2017). Tarsim Arılı Kovan Sigorta Uygulamaları TR32 Bölgesi Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 5(1), 1-10.* doi:10.24998/maeusabed.289317

(83) Özsayın, D., ve Çetin, B. (2004). Hayvan Sigortası Yaptırmış İşletmelerde Risk ve Risk Yönetimi Algılamaları. *Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi 16-18 Eylül 2004, Tokat.*

Hayvan hayat sigortası konulu toplam 9 çalışma incelenmiş ve bu çalışmaların, 23 ilde yürütüldüğü görülmüştür. Bu illerin Doğu Anadolu, İç Anadolu ve Ege bölgelerinde yoğunlaştığı görülürken, araştırmaların 2'si Türkiye genelinde, 2'si Malatya ilinde, 2'si Tokat ilinde ve 1'er araştırmanında diğer illerde çalışıldığı belirlenmiştir (Şekil 4).

Şekil 4. Türkiye'de hayvansal hayat sigortası konulu çalışmaların yoğunlaştığı iller

Figure 4. Provinces where animal life insurance researches are carried out in Turkey

3.1.4 Su Ürünleri Sigortası Konulu Çalışmalar

(84) Arslan, M. N., ve Akhan, S. (2018). Aquaculture Insurance Applications in The World. *Journal of Anatolian Environmental and Animal Sciences*, 3(3), 152-157. doi:10.35229/jaes.477167

(85) Yalçın, E. (2018). Samsun İlinde Su Ürünleri Yetiştiriciliği Yapan İşletmelerin Tarım Sigortası Yaptırmaya Karşı Tutumları ve Ödeme İstekliliği. *Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Samsun.*

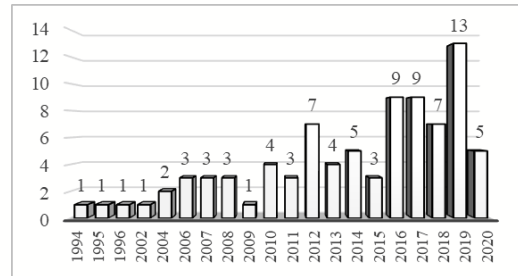
Şekil 5. Türkiye'de su ürünleri sigortası konulu çalışmaların yoğunlaştığı iller

Figure 5. Provinces where aquaculture insurance researches are carried out in Turkey

Su ürünleri sigortası konulu çalışmaların yoğunlaştığı iller Şekil 5'te gösterilmiştir. Su ürünleri sigortası konusu üzerinde Türkiye'de yalnızca 2 çalışma tespit edilmiş olup bu çalışmaların 1'inin Türkiye genelinde diğerinin ise Samsun ilinde yapıldığı görülmektedir.

3.2 Çalışmaların Yayın Yılları ve Sayısı

Türkiye'de tarım sigortaları ve tarımsal risk üzerine yapılan literatür taraması sonucunda; ulaşılabilen en eski çalışmanın 1994 yılına ait olduğu görülmüş ve bundan dolayı bu incelemede 1994-2020 yılları arasında yapılan çalışmalar ele alınmıştır. Türkiye'de tarım sigortası ve tarımsal risk çalışmalarının yayın yılları ve sayılarının dağılımı Şekil 6 da gösterilmiştir. Bu alanda en fazla çalışmanın 2019 yılında yayımlandığı görülmektedir. Toplamda 85 çalışmanın 13'ünün (%15) 2019 yılına ait olduğu belirlenirken, bu ilginin sebebinin, TARSİM tarafından tarım sigortalarındaki risk kapsamının ve prim desteğinin genişletilmesini sağlayan 26/11/2018 tarih ve 380 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının etkisinin olabileceği düşünülmektedir.

Şekil 6. Yıllara göre tarım sigortası ve tarımsal risk çalışmaları ve sayıları

Figure 6. Agricultural insurance and agricultural risk researches and numbers by year

3.3 Araştırmacıların Alanları

Türkiye'de tarım sigortaları ve tarımsal risk üzerine çalışma yapan araştırmacıların alanlarının dağılımı Çizelge 1'de gösterilmiştir. Farklı çalışma disiplinlerinde araştırmacıların tarım sigortaları alanında çalışma yaptıkları görülürken, bu çalışmaların 51 adedinin (%60) Tarım Ekonomisi alanında çalışma yapan araştırmacılar tarafından yayımlandığı belirlenmiştir. Tarım Ekonomisi alanını, %11,8 ile

Çizelge 1. Çalışmaları yapan araştırmacıların alanları
Table 1. Fields of authors carrying out research

Araştırmacının Alanı	Adet	Yüzde (%)
Tarım Ekonomisi	51	60,0
İktisadi ve İdari Bilimler	10	11,8
Bankacılık ve Sigortacılık	6	7,1
Veteriner Hekim	3	3,5
Hukuk	2	2,4
Zootekni	2	2,4
Ekonomi ve Finans	2	2,4
Meyvecilik	1	1,2
İslam Hukuku	1	1,2
Aktüerya Bilimleri	1	1,2
Sosyal Hizmet	1	1,2
Turizm ve Otelcilik	1	1,2
Teknoloji ve İşletmecilik	1	1,2
Su Ürünleri	1	1,2
Tarımsal Yapılar ve Sulama	1	1,2
Aşçılık	1	1,2
Toplam	85	100,0

İktisadi ve İdari Bilimler ve %7,1 ile Bankacılık ve Sigortacılık alanları takip etmektedir.

3.4 Konu Dağılımı

İncelenen çalışmaların konu dağılımları incelendiğine; çalışmaların 36 adedinin (%42,4), tarım sigortaları konusunu bütüncül yaklaşım ile ele alan araştırmalar ve derleme çalışmalar olduğu görülürken, bitkisel tarım sigortaları konularında yapılan çalışmaların da 38 adet (%44,7) olduğu belirlenmiştir. Hayvan hayat sigortası konusunda 9 adet (%10,6) ve su ürünleri sigortaları konusunda ise 2 adet (%2,4) çalışma yapıldığı görülmektedir (Çizelge 2). Bitkisel üretim, hayvan yetiştiriciliği ve su ürünleri alanlarında yapılan çalışmaların genellikle birincil veriler ile yapılan saha çalışmaları olduğu, derleme çalışmaların ise tarım sigortalarının genel değerlendirilmesi, TARSİM sistemi ve

Çizelge 2. Çalışmaların konu dağılımı

Table 2. Topic distribution of researches

Çalışmanın Konusu	Adet	Yüzde (%)
Genel	36	42,4
Bitkisel Üretim	38	44,7
Hayvansal Üretim	9	10,6
Su Ürünleri	2	2,4
Toplam	85	100,0

mevzuat üzerine yoğunlaştığı görülmüştür.

3.5 Çalışmanın Türü

İncelenen çalışmaların türlerine göre dağılımı Çizelge 3'te gösterilmiştir. Türkiye'de tarım sigortaları ve tarımsal risk üzerine yapılan 85 adet çalışmanın 40'ı (%47,1) araştırma makalesi, 24'ü (%28,2) yüksek lisans tezi, 14'ü (%16,5) kongrelerde yayınlanan makaleler, 6'sı (%7,1) doktora tezi ve 1'i (%1,2) derleme makalesi olarak yayınlanmıştır.

4. SONUÇ ve ÖNERİ

Bu çalışma ile Türkiye'de tarım sigortaları ve tarımsal risk üzerine yapılan çalışmalar hakkında 1994-2020 yılları aralığını içeren bir literatür taraması yapılmış ve konu ile ilgili 85 adet çalışmaya erişilmiştir. Bu çalışmalar konularına göre ayrılarak genel kapsamlı tarım sigortaları, bitkisel üretim, hayvan yetiştiriciliği ve su ürünleri başlıkları altında bir bibliyografyada bir araya getirilmiş ve ele alınan çalışmalar hakkındaki istatistikî bilgiler ve-

Çizelge 3. Çalışmaların çeşidine göre dağılımı

Table 3. Distribution of researches by type

	Makale	Tez	Tezden Türetilen Makale	Toplam	Yüzde (%)
Araştırma	40			40	47,1
Yüksek Lisans		22	2	24	28,2
Kongre	14			14	16,5
Doktora		4	2	6	7,1
Derleme	1			1	1,2
Toplam	55	26	4	85	100,0

rilmiştir.

İnceleme sonucunda Türkiye'de tarım sigortaları ve tarımsal risk üzerine yapılan çalışmaların genel kapsamlı tarım sigortası ve bitkisel üretim sigortası konularında yoğunlaştığı görülürken hayvan hayat sigortası ve su ürünleri sigortası konularında literatürde boşluk olduğu anlaşılmıştır. Bu durum gelecekte tarımsal sigorta ve tarımsal risk konularında çalışma yapmayı düşünen araştırmacılar için bir fırsat alanı olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak yapılan bu derlemenin tarım sigortaları ve tarımsal risk konuları üzerinde çalışma yapacak araştırmacılara ve okuyuculara veri sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

Anonim, 2017. Sunum. TARSİM. Erişim Adresi: <https://web.tarsim.gov.tr>. [Erişim:6³.45.6465]

Bayav A, Karlı B, 2020. Türkiye'de Tarım Sektöründe Yapılan Etkinlik Çalışmalarının İncelenmesi (1994-2016). Meyve Bilimi, 7, 32-41.

Besimoğlu C, 2015. Türkiye'deki Ziraat Fakültelerinin Tarımsal Araştırma Eğilimleri: 1996-2011 Yılları Yaşam Bilimleri Veri Tabanı Yayınlarının Bibliyometrik Analiz. Bilgi Dünyası.

Çiftçiyıldız K, İsel, M, 2020. Türkiye'de Tarım Sigortalarının Gelişimi, TARSİM'e Geçiş Süreci ve Sigorta Sektörü İşgücü ve İstihdamı Açısından Değerlendirilmesi. ETÜ Sentez İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 1(1), 105-119.

Çukur F, Saner G, 2008. Malatya İli Kayısı Üretiminde Riskin Ölçülmesi ve Riske Karşı Oluşturulabilecek Stratejiler. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 46(1), 33-42.

Dinler T, 2004. Avrupa Birliği ve Türkiye Tarımında Risk Yönetim Programları. Erişim Adresi: <http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/60b491b917d4185ek.pdf?tipi=14vesube=>

Gür O, 2019. Çiftçilerin Tarım Sigortası Yaptırma Kararlarını Etkileyen Faktörlerin Analizi: Mersin İli Mut İlçesi Kayısı Üreticileri Üzerine Bir Araştırma. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale.

İkikat Tümer E, Birinci A, 2020. TRA I Bölgesinde Bitkisel Üretimi Etkileyen Risk Kaynakları ve Stratejileri. Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi, 7(4), 997-1009.

İşbeceren V, Gürel A, 2018. Te-kirdağ İli Süley-

manpaşa İlçesi Ziraat Odasına Üye Çiftçilerin Tarım Sigortasına Olan Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ.*

Kabaoğlu H, Birinci A, (2019). Fındık Üretimi Yapan İşletmelerin Tarım Sigortası Yaptırmaya Karar Verme Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Logit Regresyon Analizi ile Tahminlemesi: Düzce İli Örneği. *Turkish Journal of Agriculture- Food Science and Technology*, 7(7), 1052.

Keskinkılıç K, Alemdar T, 2013. Tarım Sigortacılığı; Dünya ve Türkiye'deki Uygulamaların Değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 29(7).

Mat B, Çevrimli MB, Tekindal MA, Günlü A, 2020. Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvancılık İşletmelerinin Hayvan Hayat Sigortası Yaptırmalarına Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi. *Eurasian Journal of Veterinary Sciences*, 36(8), 6²¹-297.

Tekin A, 2019. Denizli İli Çivril İlçesinde Elma Üretimi Yapan Tarım İşletmelerinde Tarım Sigortası Uygulamalarının Değerlendirilmesi. Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

Yanmaz R, Beşirli G, 2009. Türkiye'de Organik Tarım Araştırmaları. I. Gap Organik Tarım Kongresi 17-20 Kasım 2009, Şanlıurfa.

Yavuz GG, Tatlıdil H, 2010. Polatlı İlçesinde Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırmaya Karar Verme Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi. *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora tezi, Ankara.*